

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

YTTRANDE över

”Betänkande av Kulturutredningen” (SOU 2009:16)

Sveriges Jordägareförbund avger härmed yttrande över rubricerat betänkande. Förbundet anför följande.

Inledning

Sveriges Jordägareförbund är centralorganisation för fem regionala jordägareföreningar som organiserar ägarna till ca 550 av landets största jord- och skogsbruksegendomar i enskild ägo. Vid antagande av ny medlem läggs vikt vid att vederbörande har ett långsiktigt ägarintresse samt att egendomen är av gods- eller brukskaraktär, t.ex. att det finns slott, herrgård och andra kulturbyggnader på egendomen.

Det kan noteras att Förbundets medlemmar, som grupp betraktad, torde vara bland landets största vårdare av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Sveriges Jordägareförbunds grundsyn utgår från långsiktigt enskilt ansvarstagande med bas i en tryggad äganderätt.

I kultursammanhang är det Förbundets grundinställning att privatägd kulturhistoriskt intressant bebyggelse eller lösöre som bidrar till en byggnads kulturhistoriska värde, bäst bevaras och förvaltas i privat ägo. Anledningen till detta är bl.a. den privata ägarens närhet till, och därmed möjlighet att utöva en mer effektiv tillsyn över, det kulturhistoriskt intressanta samt den ”gamla sanningen” att ’det man äger det vårdar man’.

Samhällets stöd till de privata ägarna bör i första hand utgå från förutsättningar som bygger på ägarnas frivilliga medverkan och som stimulerar till individuella insatser grundade på lång erfarenhet och personlig omsorg. Viktiga led i detta är ekonomiska förutsättningar och ett skattesystem som underlättar ägandet och förvaltningen av jord och kulturminnen samt en tryggad äganderätt som möjliggör att kulturarvet kan bevaras för framtiden.

Utredningen och dess förslag

Förbundet noterar med stor tillfredsställelse att utredningen i betänkandets kapitel 8 ”Mål för kulturpolitiken” bl.a. föreslår att statliga myndigheter och institutioner, utifrån arten av sina uppgifter och ansvarsområden, ska arbeta för **”att kulturarvet bevaras, brukas och tolkas”**. Utredningen understryker dessutom att bl.a. detta mål ”bör vara vägledande för offentlig kulturpolitik även utanför det statliga området”; en syn som Förbundet också välkomnar.

I betänkandets kapitel 10 ”Kulturpolitiken som aspektpolitik – samspelet med andra samhällsområden”, pekar utredningen ut **kulturpolitikens samspel med andra politik- eller samhällsområden som en viktig strategisk fråga.**

Förbundet delar uppfattningen att detta samspel behöver stärkas för att skapa ömsesidig nytta och utveckling samt anser att kulturpolitiken ska ses som en naturlig aspekt/del i samhällets utveckling. Ett led i detta är att låta medborgarna ta del av kulturarvet.

Förbundets medlemmar medverkar i sitt dagliga värv på olika sätt till att dels bevara och bruka kulturarvet, dels att tillgängliggöra kulturarvet för medborgarna!

För att utredningens ovan refererade förslag ska kunna få genomslag i verkligheten, krävs därför konkreta förändringar i syfte att främja kulturvården

Kulturarvets bevarande och brukande – i praktiken

Landets större jord- och skogsbruksegendomar har genom århundradena varit kulturskapande och ofta utgjort lokala och regionala nav för kulturlivet innan de allmänna institutionerna etablerades i landsortsstäderna.

Även idag anordnar ägarna till dessa typer av egendomar, själva eller i samarbete med andra arrangörer, kulturevenemang av olika slag och omfattning. Dessa evenemang bidrar till att locka besökare till trakten, vilket kommer det lokala näringslivet till godo. Några exempel: Wanås: skulpturpark, Jordberga: Konstexpo, Övedskloster: konstkurs, Torpa Stenhus: slottsteater, Krapperup: konserter, Örtofta: bröllop, Stålboga Bruk: musikpaviljong, Marsvinsholm: teater, en grupp sörmländska slott och herrgårdar: sommarkonserter, diverse slotts- och parkvisningar, m.m.

Dessa egendoms kulturbyggnader och parker är och bör betraktas som en tillgång i det lokala kulturlivet och näringslivet, och tillför sina omgivningar – utöver kulturella värden – även andra mervärden såsom arbetstillfällen (t.ex. för hantverkare), ökad turism och handel, stolt lokalbefolkning som vill bo kvar, etc. Detta förutsätter dock att kulturbyggnaderna och andra anläggningar kan hållas i ett vårdat skick så att de kan visas upp och bli till glädje för besökarna. De ekonomiska förutsättningarna måste främja sådan kulturvård. Några förslag är:

- **kulturhistoriska byggnader skall betraktas som näringsfastighet med avdragsgill moms för underhåll, för att möjliggöra t.ex. takbyte på mangårdsbyggnad (som i de flesta fall uppgår till mellan 5 – 15 miljoner kronor)**
- **kulturevenemang skall ha samma avdragsrätt som idrotten (jfr sponsring)**
- **högre statliga anslag till kulturmiljövård**

Kulturmiljövård i privat regi på jord- och skogsbruksegendomar förutsätter en insikt från samhället sida om att egendomarna måste kunna generera en avkastning som räcker till för att kunna bekosta kulturmiljövårdande insatser. Viktigt är bl.a. att skattesystemet underlättar dessa insatser och att samhället ser hur dyra de återkommande större underhållsinsatserna faktiskt är.

27 maj 2009

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND

Frederik Treschow